

OKUL YÖNETİCİLİĞİ, YÖNETİCİLİK STİLLERİ VE YÖNETSEL DEĞERLERE İLİŞKİN YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Durdağı AKAN¹ Şenol SEZER²

9. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi, 8–10 Mayıs 2014 Siirt

Bildiri No: 188

Giriş

Yönetim, ortak amaç ve değerler etrafında bütünleşen bireylerin; performanslarını yükselterek, örgütsel amaçları gerçekleştirmelerini sağlayan karar ve eylemler bütünü olarak tanımlanabilir (Bratton ve Gold, 2000; Özden, 2002). Yönetim, başkalarının çabaları aracılığı ile örgütsel amaç ve hedeflere ulaşma şeklinde tanımlandığında, yöneticilerin başarısının yönetsel davranış stilleri ile yakından ilişkili olduğu anlaşılmaktadır (Mullins, 2006). Yöneticilerin sahip oldukları kuramsal inanç, değer ve tutumlar, aldıkları kararlara ve dolaylı olarak da örgütün yönetimine yansımaktadır (Leonard ve Johnes, 2009). Yönetime ilişkin değerler, bireysel düzeyde kişinin amaçlarına ve eylemlerine rehberlik ederken, örgütsel düzeyde de örgütsel amaçlar, politikalar ve stratejilerin belirlenmesine yön vermektedir (Bush, 2006). Bir örgütün yönetilme şeklini, yöneticinin benimsediği felsefe ve vizyon belirlemektedir (Rajimon, 2009). Gray ve Lewis'e (2011) göre, okul müdürlerinin yönetim stilleri üzerinde; vizyon sahibi olmaları, yönetime ilişkin algıları ve benimsedikleri değerler önemli etkiye sahiptir. Başaran (1982), yönetenlerin insana, örgüte ve yönetime ilişkin besledikleri inanç, duygu, görüş ve değerlerin, yönetim anlayışlarını ve yönetsel uygulamalarını etkileyerek yönetim stillerini oluşturduğunu belirtmektedirler. Leithwood et al (2006), yöneticilerin benimsediği değerlerin, uygulayıcıya zihinsel modeller sunduğunu, yönetsel uygulamalarının altyapısını oluşturduğunu ve yönetsel stillerini belirlediğini ifade etmektedir. Başka bir deyişle yönetsel davranış, yöneticilerin insan doğasına ilişkin benimsedikleri yaklaşımlar ve insana bakış açıları tarafından belirlenmektedir (Aydın, 2010). Spillane (2003), eğitim sisteminin oldukça karmaşık bir yapısal özellik gösterdiğini ve eğitim sisteminin en önemli sosyal örgütleri olan okulların yönetiminde, geleneksel yönetim değerlerinin ötesinde yeni değerlere gereksinim duyulduğunu ifade etmektedir. Chokar, Brodbeck & House (2007), GLOBE araştırmasının sonuçlarına göre, evrensel liderlik değerlerinin; zekâ, donanım, ileri görüşlülük, ekip kuruculuk, motive edicilik, dinamizm, adalet, dürüstlük, etkili iletişim, güvenilirlik, kararlılık ve tutarlılık şeklinde ortaya çıktığını belirtmektedirler. Aynı araştırmanın sonuçlarına göre, kültüre bağlı yönetsel özellikler; hırslı, resmi, tedbirli, düzenli, baskın, sonuç odaklı, duyarlı, ilkeli, mantıklı, samimi, hoşgörülü ve yenilikçi şeklindedir. Toplumun ekonomik, sosyal ve siyasal alanlarda gelişiminde en önemli rolü, güçlü bir eğitim sistemi ve nitelikli okullar oynamaktadır (Fullan, 1999). Okulların beklenen değişim ve dönüşümü gerçekleştirmelerinde ise en önemli görev okul yöneticilerine düşmektedir (Holly ve Southworth, 2005). Okulun sosyal altyapı sistemlerinin tasarımı, dış paydaşları ile ilişkilerin yönetilmesi, yeni eğitim-öğretim yöntem ve anlayışlarının uygulanması, değişimi yaratma ve sürdürmede karşılaşılan katı direncin ortadan kaldırılması, okul müdürlerinin yönetim stilleri ile yakından ilişkilidir (Creighton, 2009). Lider yöneticiler, tüm enerjilerini ikna yeteneğini kullanarak sorun çözmeye, kaliteli eğitim-öğretim hizmeti

sunmaya ve kaliteli eğitimin, çalışanların yararına olduğunun anlaşılmasını sağlamaya harcarlar. Glasser (1999), otoriter yöneticilik stilini benimseyen okul yöneticilerinin liderlik davranışları sergileyemediklerini, öğretmenlerin ve öğrencilerin üretkenliğine zarar verdiklerini belirtmektedir. Araştırmanın amacı, okul müdürleri ve öğretmen görüşlerine başvurarak, okul müdürlerinin yöneticiliğe ilişkin algıları, yöneticilik stilleri ve benimsedikleri yönetsel değerlerin neler olduğunu belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır; 1- Okul müdürlerinin yöneticiliğe ilişkin görüşleri nelerdir? 2-Okul müdürlerinin yöneticilik stillerine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir? 3-Öğretmenlerin okul müdürlerinde gözlemledikleri kültüre bağlı yönetsel özellikler nelerdir? 4-Öğretmenlerin okul müdürlerinde görmek istedikleri evrensel liderlik değerleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni: Okul müdürlerinin yöneticiliğe ilişkin algıları, yöneticilik stilleri ve benimsedikleri yönetsel değerler konulu araştırma, nicel araştırma desenlerinden tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verilerinin sağlanmasında, araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen, yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın öğretmenlerden oluşan evrenini, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Trabzon il merkezindeki ilkököl, ortaokul ve liselerde görevli 3250 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın okul yöneticilerinden oluşan evreni, 112 okul müdüründen oluşmaktadır. Okul müdürlerinin tümüne ulaşıldığı için evrenin tamamı örneklem olarak alınmıştır. Araştırmanın öğretmenlerden oluşan çalışma grubu, tabakalı örneklem alma yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmanın verileri, görüşme formlarını yanıtlayan 102 okul müdürü ile 300'ü ilkököl, 300'si ortaokul, 150'si meslek lisesi ve 200'ü Anadolu ve fen liselerinde görevli olmak üzere 950 öğretmenin görüşlerinden elde edilmiştir. Verilerin analizinde SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır. Araştırma grubunun yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri yanıtlar, betimsel istatistik (frekans, yüzde) yöntemleriyle analiz edilmiştir.

Bulgular

Okul müdürlerinin yöneticilik algıları ve yönetim stillerinin belirlenmesinin, etkili okul yönetimine katkı sunması beklenmektedir. Okul yöneticilerinin yönetsel-kültürel özellikleri ile evrensel liderlik değerlerini benimseme düzeylerinin belirlenmesinin, okul etkililiği ve okul yönetiminde kalitenin artırılmasına katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırma sonuçlarının, eğitim sistemimizin üst kademe yöneticilerine, okul yöneticilerinin yetiştirilmesi ve istihdamında, daha sağlıklı kararlar alma olanağı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Sözcükler: Yönetim, Yönetim Stilleri, Yönetsel Değerler.

(1) Şenol SEZER. Dr. MEB. Sürmene Ticaret Meslek Lisesi.

E Mail: senolsezer.28@gmail.com

(2) Durdağı AKAN Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi. E Mail: durdagiakan@atauni.edu.tr

Kaynakça

Adair, J. (2007). Develop Your Leadership Skills. (First Edition). 525 South 4th Street, 241, Philadelphia, PA 19147, USA.

- Aydın, M. (2010). Eğitim Yönetimi. (Dokuzuncu Baskı). Ankara: Hatipoğlu Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1982). Örgütsel Davranış. (Birinci Baskı). Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları. Yayın No: 108.
- Bratton, J., Gold, J. (2000). Human Resource Management: Theory and Practice. (Second Edition). Lawrence Erlbaum Associates, London: UK.
- Brown-Sims, M. (2010). Evaluating School Principals: Tip&Tools. National Comprehensive Center for Teacher Quality, 1100 17th Street NW, Suite 500 Washington DC, USA.
- Bush, T. (2006). Theories of Educational Management. Retrieved from the Connexions Web site: <http://cnx.org/content/m13867/1.1/> 3 Mart 2013 tarihinde erişildi.
- Chhokar, J. S., Brodbeck, F. C., House R. J. (2007). Culture and Leadership Across The World: The Globe Book of In-Depth Studies of 25 Societies. (First Edition). Lawrence Erlbaum Associates Publishers. Mahwah, New Jersey, London: GB.
- Creighton, T. (2009). Paradigms, Mental Models, and Mindsets In-Use. International Journal of Educational Leadership Preparation, 4(3), 1-22.
- Fullan, M. (1999). Change Forces: The Sequel. (First Edition). Routledge Falmer, Taylor & Francis Group, London and New York.
- Glasser, W. (1999). Okulda Kaliteli Eğitim. İkinci Baskıdan Çeviri. (Çev. Ulaş Kaplan). İstanbul: Beyaz Yayınları. (Eserin Orijinali 1990'da yayımlandı).
- Gray, D., Lewis, J. (2011). A Paradigm Shift in Preparing Instructional Leaders. International Journal of Educational Leadership Preparation, 2(6), 1-23.
- Holly, P., Southworth, G. (2005). The Developing School. (First Edition). The Falmer Press, Falmer House, Barcombe, Lewes, East Sussex, BN8 5DI. UK.
- Leithwood, K., Day, C., Sammons, P., Harris, A., Hopkins, D. (2006). Successful School Leadership: What It Is and How It Influences Pupil Learning. Research Report, RR800. University of Nottingham. Kings Meadow Campus, Lenton Ln, Nottingham NG7 2NR, UK.
- Leonard, N., Jones, A. (2009). Synergistic Leadership Theory. <http://cnx.org/content/m27130/1.1/> adresinden 30 Ocak 2013'te alınmıştır.
- Mullins, L. J. (2006). Essentials of Organisational Behaviour. (First Edition). Pearson Educated Ltd. Edinburgh Gate, Harlow, Essex CM 20 2JE: England.
- Özden, Y. (2002). Eğitimde Yeni Değerler. (5. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Rajimon, J. (2009). Towards a New Paradigm in Education Management. Vision of the Future, 12(2), 1-17.
- Spillane, J. P. (2003). Educational Leadership. Educational Evaluation and Policy Analysis, 25(4), 343-346.